

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

УДК 378.091.12.011.3-051]:316:005.336.2

DOI <https://orcid.org/10.5281/zenodo.14598465>

Оптимізація процесу формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти засобами іт-технологій

Гукалюк Андрій Ігорович

Аспірант спеціальності 015 «Професійна освіта», Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 46027, Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-4825-8174>

Бельма Ілля Петрович

Аспірант спеціальності 015 «Професійна освіта», Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 46027, Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-4825-8174>

Олексюк Наталія Степанівна

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 46027, Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1538-1470>

Прийнято: 18.12.2024 | Оpubліковано: 29.12.2024

Анотація. У статті розкрито зміст понять: «професійна освіта», «викладач закладу професійної освіти», «компетентність», «професійна компетентність», «соціальна компетентність»; деталізовано структуру соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти.

Метою статті є пошук й обґрунтування можливостей оптимізації процесу формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти засобами ІТ-технологій. Методологічну основу дослідження склали компетентісний, системний та діяльнісний підходи, в реалізації яких застосовано теоретичні й емпіричні методи наукового пізнання (аналізу наукових джерел, синтезу опрацьованої інформації, порівняння та систематизації понять, узагальнення ключових результатів, прогнозування та ін.), що дало можливість отримати наступні результати: з метою оптимізації процесу формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти слід використовувати поряд з традиційними, інноваційні технології навчання, серед яких особливе місце посідають ІТ-технології. Наголошено на тому, що використання цих технологій сприяє особистісному розвитку майбутнього фахівця у цілому та формуванню його соціальної компетентності зокрема. Зазначено, що серед інших ІТ-технологій у навчально-виховному процесі добре зарекомендували себе такі технології, як «хмари слів» та веб-квести. На основі аналізу досвіду використання означених ІТ-технологій доведено їх позитивний вплив на процес формування соціальної компетентності здобувачів освіти. У висновках зазначено, що використання ІТ-технологій оптимізує процес формування соціальної компетентності майбутніх викладачів закладів професійної освіти. У якості перспективного напрямку майбутнього дослідження обрано механізми формування соціальної компетентності майбутніх педагогів у процесі їх професійної підготовки.

Ключові слова: професійна освіта, викладач, професійна компетентність, соціальна компетентність, професійна підготовка, формування, оптимізація, ІТ-технології.

Optimization of the process of forming social competence of a future teacher of a vocational education institution using it technologies

Gukalyuk Andriy Igorovich

Postgraduate student in specialty 015 «Vocational Education», Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, M. Krivonos Str., 2, Ternopil, 46027, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-4825-8174>

Belma Ilya Petrovych

Postgraduate student in specialty 015 «Vocational Education», Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, M. Krivonos Str., 2, Ternopil, 46027, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-4825-8174>

Oleksiuk Nataliya Stepanivna

Doctor of pedagogical sciences, Professor, Professor of the Department of Social work and management of socio-cultural activities, Ternopil National Pedagogical Volodymyr Hnatiuk University, M. Krivonos Str., 2, Ternopil, 46027, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-1538-1470>

***Abstract.** The article reveals the content of the concepts: «vocational education», «teacher of a vocational education institution», «competence», «professional competence», «social competence»; the structure of the social competence of a future teacher of a vocational education institution is detailed. The purpose of the article is to search for and substantiate the possibilities of optimizing the process of forming the social competence of a future teacher of a vocational education institution using IT technologies. The methodological basis of the study was the competency, system and activity approaches, in the implementation of which theoretical and empirical methods of scientific knowledge were applied (analysis of scientific sources, synthesis of processed information, comparison and systematization of concepts, generalization of key results, forecasting, etc.), which made it possible to obtain the following results: in order to optimize the process of forming the social*

competence of a future teacher of a vocational education institution, innovative learning technologies should be used along with traditional ones, among which IT technologies occupy a special place. It is emphasized that the use of these technologies contributes to the personal development of the future specialist in general and the formation of his social competence in particular. It is noted that among other IT technologies in the educational process, such technologies as «word clouds» and web quests have proven themselves well. Based on the analysis of the experience of using the specified IT technologies, their positive impact on the process of forming the social competence of education seekers has been proven. The conclusions indicate that the use of IT technologies optimizes the process of forming the social competence of future teachers of vocational education institutions. As a promising direction of future research, mechanisms for forming the social competence of future teachers in the process of their professional training have been selected.

Keywords: *vocational education, teacher, professional competence, social competence, professional training, formation, optimization, IT technologies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями (Вступ).

Розвиток економіки держави, особливо у період складних випробувань, неможливий без належного забезпечення виробництва кваліфікованими працівниками з високим рівнем професійної готовності [5, с. 7]. Сучасна система професійної освіти України спрямована на підготовку фахівців, здатних швидко адаптуватися до змін на ринку праці та ефективно працювати в умовах цифрової економіки. Вона покликана сприяти прискореному переходу сучасного промислового виробництва на воєнні рейки, а у подальшому забезпечить швидке та якісне повоєнне відновлення України і її інтеграцію в європейський простір [10, с. 8].

В умовах російсько-української війни, соціальної й економічної нестабільності, численних екологічних катастроф, професійна освіта, як і усі

інші освітні галузі, переживає складний період: сотні закладів освіти із зон бойових дій та тимчасово окупованих територій припинили функціонування, були реорганізовані чи евакуйовані; тисячі педагогічних працівників і здобувачів освіти виїхали за кордон; освітній процес в діючих закладах здебільшого відбувається за дистанційною чи змішаною формами навчання, що ускладнює в таких умовах його професійно-практичну складову. Тому одним із головних чинників забезпечення якості професійної підготовки здобувачів освіти сьогодні є професійна компетентність викладача, у тому числі – її соціальна складова [16, с. 41-43].

Відродно, що в Україні розроблено та введено в дію необхідне для організації якісної професійної освіти в екстремальних умовах воєнного стану нормативно-правове забезпечення. Так, з метою спрощення вступу абітурієнтів, оновлено Типові правила прийому до закладів професійної освіти; для упровадження дистанційного та змішаного навчання створено освітню он-лайн платформу «Професійна освіта он-лайн»; задля реалізації права учнів на отримання повноцінних освітніх послуг, затверджено Положення про внутрішню академічну мобільність здобувачів професійної освіти, які навчаються у закладах професійної освіти України; на налагодження здобуття якісної професійної освіти особами з особливими потребами спрямовано статті 3 (п. 4), 34 (п. 5 (3)), 54 (п. 1 (32)) Закону про фахову передвищу освіту [3], а відповідна постанова Кабінету міністрів визначає організаційні основи для реалізації інклюзивного навчання в цих закладах осіб з особливими освітніми потребами. Щоб підкреслити цінність фахівців, підготовлених у системі професійної освіти для функціонування і розвитку держави у воєнний та повоєнний часи, учнів і педагогів освітніх закладів такого типу звільнено від загальної мобілізації [12].

Маємо зазначити, що окрім необхідної нормативно-правової бази, в Україні проведено й опубліковано результати цілої низки наукових досліджень,

присвячених організації професійної освіти та підготовки викладачів відповідних освітніх закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Огляд літератури).

Компетентнісний підхід у сучасній освіті проаналізовано у роботах Н. Бібік [4], Л. Ващенєко [4], О. Локшиної [4], О. Овчарук [4], Л. Паращенко [4], О. Пометун [4], О. Савченко [4] та ін.; зміст і проблеми соціальної компетентності викладача закладу професійної освіти досліджували М. Артюшина [19], А. Гукалюк [2], Н. Олексюк [9], В. Шахрай [20] та ін.; використання компетентнісного підходу у процесі професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти вивчали В. Корнєщук [5], О. Лихолат [7], Г. Романова [10], Т. Федірчик [5] та ін., у тому числі майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти – Л. Антонюк [6], В. Купрієвич [6], В. Паздрій [6], В. Радкевич [14] та ін.; систему розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу описали П. Лузан [16], І. Мося [16], А. Остапенко [16], Т. Пащенко [16], О. Тітова [16], О. Ямковий [16] та ін.; дидактичні засади формування соціальної компетентності майбутніх викладачів закладів професійної освіти характеризували Т. Василюк [1], Л. Савєнкова [19], О. Субіна [18] та ін. Окремі аспекти використання ІТ-технологій в цьому процесі вивчали Т. Полухтович [11], Т. Потапчук [13], І. Пукас [13], Т. Серман [13], О. Стойка [17] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на такий широкий спектр досліджень процесу підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти, застосування у цьому процесі компетентнісного підходу та формування у майбутніх фахівців соціальної компетентності, маємо визнати, що багато його аспектів залишаються теоретично не вивченими та практично не розробленими, що й підтверджує своєчасність і актуальність цієї статті. До прикладу, малодослідженими є шляхи оптимізації підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти, а також вплив на цей процес різних засобів, у тому числі – ІТ-технологій [17, с.

257]. Потенційний внесок у розв'язання означеної проблеми відображено у меті й цілях нашого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашої роботи є виявлення та обґрунтування можливостей оптимізації процесу формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти засобами ІТ-технологій. У процесі дослідження ми прагнули досягнути наступних цілей: проаналізувати фактори, які впливають на процес формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти, виявити можливості оптимізації означеного процесу, проаналізувати можливості використання при цьому ІТ-технологій, сформулювати відповідні висновки й обґрунтувати перспективи вирішення означеної проблеми.

Методологія дослідження. Методологічною основою нашого дослідження є напрацювання науковців, присвячені вивченню процесу формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти засобами ІТ-технологій, що ґрунтуються на компетентісному, системному та діяльнісному методологічних підходах [4, с. 6; 14, с. 12]. Застосовуючи компетентісний підхід, ми прагнули розкрити сутність професійної освіти, спрямованої на формування у майбутнього фахівця компетентностей, що дозволять йому якісно виконувати професійні обов'язки. У межах системного підходу розглядаємо процес формування соціальної компетентності майбутнього викладача як систему, що охоплює ряд складових, об'єднаних внутрішніми і зовнішніми зв'язками, які забезпечують її функціонування шляхом дії чітко визначених механізмів. Діяльнісний підхід дозволяє виявити різноманітні сторони процесу формування соціальної компетентності майбутнього викладача, розглянути вплив на його організацію та реалізацію ІТ-технологій й визначити можливості оптимізації означеного процесу [6, с. 199]. Опираючись на заявлені методологічні підходи, вважаємо, що формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу

професійної освіти – це складне явище, яке ґрунтується на сучасних вимогах суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів (Результати дослідження).

Професійна освіта є складовою системи освіти, у якій індивід може оволодіти знаннями, уміннями та навичками з певної професії [9, с. 4]. Важливими особливостями, а водночас і перевагами професійної освіти є її: гнучкість; швидка реакція на запити ринку праці; можливість здобування освіти за повним чи скороченим циклом; можливість навчання не лише випускників закладів загальної середньої освіти, а й дорослих, які хочуть змінити професію або підвищити кваліфікацію [7, с. 87]. Викладач закладу професійної освіти покликаний проводити навчальну, методичну, наукову (науково-технічну), виховну та організаційну діяльність, забезпечуючи при цьому достатній рівень знань учнів, їхніх умінь та навичок з предмета, який викладає, та виховувати громадян України [15, с. 94]. Ефективність роботи викладача закладу професійної освіти залежить в першу чергу від його компетентності.

Компетентність – це характеристика ділових і особистісних якостей індивіда, що відображає рівень його знань, умінь та навичок, необхідних йому для здійснення ефективної професійної діяльності, а саме: уміння організувати роботу, аналізувати й прогнозувати результати праці, використовувати сучасну інформацію щодо певної галузі знань чи виробництва. Компетентність фахівця також включає досвід роботи у певній сфері, соціально-комунікативні й індивідуальні здібності особистості, що забезпечують їй самостійність у здійсненні професійної діяльності. В Україні Державним стандартом початкової загальної освіти визначено такі види компетентностей: комунікативна, міжпредметна, предметна (математична, природознавча і соціальна) [19, с. 130-132].

Особливим видом компетентностей є професійна компетентність – здатність ефективно діяти і досягати результатів у конкретній сфері професійної

діяльності, зокрема – в освітній. Ознаки професійної компетентності зазвичай прописують у стандартах (професійних кваліфікаціях), що задають загальні і галузеві (предметні) компетентності як бажаний результат навчання на кожному рівні освіти (наприклад, перед вищої чи вищої) [9, с. 6]. Професійна компетентність – це характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень його знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також його моральну позицію. Професійна компетентність викладача є елементом його професійної зрілості й передбачає: творчий характер мислення та креативність; ініціативність у виконанні професійних завдань; уміння оцінювати професійні проблеми; соціальну відповідальність; сформованість лідерських якостей та здатність до управління колективом; прийняття раціональних рішень у вирішенні конкретних завдань і проблем [5, с. 30].

Соціальну компетентність майбутнього викладача закладу професійної освіти, як різновид предметної компетентності, розуміємо як важливу інтегративну характеристику особистості, що включає уміння: проявляти емпатію, будувати ефективні комунікації, співпрацювати з учасниками освітнього процесу, вирішувати конфлікти та адаптуватися до сучасних викликів; здатність і готовність вільно взаємодіяти з соціумом на рівні цілісного суспільства та різних за кількістю груп суб'єктів/об'єктів освітньої діяльності [2, с. 321; 20, с. 18]. Структуру соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти розуміємо як сукупність мотиваційного (мотивація особистісного розвитку та соціалізації майбутнього педагога); ціннісно-орієнтаційного (сукупність його ціннісних орієнтацій); змістового (змістове наповнення освітнього процесу в контексті формування соціальної компетентності викладача); діяльнісного (залучення учасників освітнього процесу до різних видів діяльності як засобу активної соціалізації особистості) та аналітичного (оцінно-рефлексійна діяльність під час розв'язання соціально значимих ситуацій в освітньому процесі) компонентів [8, с. 209].

Оскільки сучасному закладу професійної освіти потрібний викладач, який міг би постійно удосконалювати зміст своєї діяльності, вважаємо, що впоратися з підготовкою такого педагога можна лише за умови оптимального поєднання традиційних та інноваційних форм і методів навчання, у тому числі – ІТ-технологій [1]. Численні сучасні дослідження науковців та практика російсько-української війни дають змогу зробити припущення, що пріоритетними галузями професійної діяльності, а, отже, і освіти наступних років будуть: оборона країни, енергетика, кібербезпека, штучний інтелект і науки про життя. Щоб якнайкраще реалізувати себе в означених сферах, майбутнім викладачам закладів професійної освіти слід розвивати в собі емоційний інтелект, комунікаційні уміння, критичне мислення, аналітичні здібності та, безперечно, технічні навички [9, с. 7].

Відродно, що використання ІТ-технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців, починаючи відеофрагментами фільмів, передач, мультимедійними презентаціями та переходячи до онлайн-курсів, вебінарів, стає звичною справою [13, с. 189]. Розглянемо можливості використання окремих інноваційних освітніх ІТ-технологій у процесі формування соціальної компетентності майбутніх викладачів закладів професійної освіти, а саме «хмари слів» та веб-квестів.

«Хмара слів» є зручним інструментом для створення асоціативного ряду зі слів в рамках будь якої теми, тому її доречно використовувати як під час навчання майбутніх викладачів закладів професійної освіти, так і у процесі поза аудиторної чи виховної роботи з ними: для повторення основних понять (створення хмари асоціацій, синонімів, антонімів); при узагальненні досвіду, в презентаціях, аналітичних матеріалах, на сайті для представлення інформації про конкретну організацію чи людину, акцентування уваги на важливих подіях, датах, ключових моментах; як підказки до контрольних завдань (диктантів, ребусів, кросвордів); для створення рекламно-інформаційних матеріалів (презентацій, буклетів, листівок, бюлетенів); як візуалізацію критеріїв оцінювання явища чи процесу; для представлення результатів опитування або

обговорення тощо. Вважаємо, що «хмара слів» покликана підвищити пізнавальну активність майбутніх фахівців, забезпечити належну якість їх навчання та полегшити професійну діяльність у майбутньому, адже опанувавши цим методом під час навчання, викладач закладу професійної освіти зможе використовувати його у роботі зі своїми учнями та поширювати цей досвід серед колег-педагогів. Перевагою методу є і можливість використання хмарних технологій для професійного саморозвитку викладача, враховуючи відкритість доступу до них; мобільність його використання; доступність інформації в усіх місцях; можливість постійного оновлення ресурсів; можливість командної роботи, наприклад, виконання спільних наукових проєктів, а також можливість проведення освітніх квестів, конкурсів, олімпіад [17, с.257-259].

Не менш цікавою та важливою для формування соціальної компетентності ІТ-технологією є «веб-квест», що може допомогти майбутньому викладачеві інтегрувати мережу Інтернет у навчальний процес, створювати навчальні елементи та розвивати таким чином в учнів інтерес до здобуття освіти та розвитку. Технологія «веб-квест» дозволяє реалізувати такі принципи навчання, як: наочність, інтерактивність, мультимедійність і модальність. До переваг використання веб-квесту перш за все відносимо можливість організації командної роботи учнів, що, у свою чергу, дозволяє викладачеві досягнути двох основних навчальних цілей: навчити їх здобувати інформацію та обмінюватись нею, а також налагоджувати спілкування й комунікацію між собою [17, с. 262]. Окрім того, веб-квести сприяють розвитку в здобувачів освіти критичного мислення, формують і удосконалюють їх уміння аналізувати, систематизувати, класифікувати, порівнювати та узагальнювати інформацію, а також мислити абстрактно; вони заохочують учнів розвивати навички роботи з комп'ютером й пошуку інформації, тобто сприяють постійним самоосвіті й саморозвитку [11, с. 268].

Висновки та пропозиції. Таким чином, використання ІТ-технологій у процесі підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти у цілому

та формування у них соціальної компетентності зокрема, надає кожному учаснику освітнього процесу можливості для розвитку, самореалізації, особистого успіху та забезпечує розширення кількості навчальної інформації при використанні мережі Інтернет, підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання та пізнавальної активності, організацію групової роботи та посилення самостійної роботи, збільшення обсягів робіт, які виконуються за короткий проміжок часу, а також сприяє реалізації індивідуального й диференційованого підходів в освітньому процесі. А це означає, що використання ІТ-технологій оптимізує процес формування соціальної компетентності майбутніх викладачів закладів професійної освіти, сприяє розвитку їх педагогічних здібностей, формує навички застосування набутих у процесі професійної підготовки фахівців у закладі вищої освіти знань та втілення їх в подальшу викладацьку діяльність.

Вивчення можливостей ІТ-технологій сприятиме оптимізації процесу формування соціальної компетентності майбутніх викладачів закладів професійної освіти.

Перспективи дослідження. Виходячи з означеного, вважаємо надзвичайно перспективними дослідження: механізмів формування соціальної компетентності майбутніх педагогів у процесі їх професійної підготовки; ролі викладача у формуванні соціальної компетентності майбутніх фахівців; закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Василюк Т. Г. (2017). Дидактичні засади формування соціальної компетентності студентів педагогічних університетів у процесі навчання гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед наук : 13.00.09. Тернопіль.

URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/7333>

2. Гукалюк А., Олексюк Н. (2024). Зміст соціальної компетентності викладача закладу професійної освіти // *The XXIII International Scientific and Practical Conference «The current state of the organization of scientific activity in the*

world», June 10-12, 2024, Madrid, Spain. P. 321–323. URL: <https://eu-conf.com/en/events/the-current-state-of-the-organization-of-scientific-activity-in-the-world/>

3. Закон України. Про фахову передвищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики : монографія / [Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, Л. І. Паращенко, О. І. Пометун, О. Я. Савченко та ін.] ; під заг. ред. О. В. Овчарук. К. : К. І. С., 2004. 112 с.

5. Корнєшук В. В., Федірчик Т. Д. (2018). Професійна підготовка фахівців у закладах вищої освіти : навчальний посібник. Одеса : ФОП Бондаренко М. О. 110 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9849/1/Навчальний%20посібник-Професійна%20підготовкаА5.pdf>

6. Купрієвич В., Паздрій В., Антонюк Л. (2021). Особливості організації та форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Український педагогічний журнал. № 4. С. 198–205. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/272>

7. Лихолат О. (2020). Підготовка педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти в інноваційних умовах. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, (13), 85–101. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.222851>

8. Олексюк Н., Гукалюк А. (2024). Формування соціальної компетентності майбутнього викладача закладу професійної освіти у процесі його професійної підготовки // *The 1st International scientific and practical conference «Advanced technologies for the implementation of new ideas» (January 09-12, 2024) Brussels, Belgium*. International Science Group. P. 208–211. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/31701>

9. Олексюк Н. С. Професійна готовність соціального педагога як важлива складова його професійної компетентності. *Наукові записки Тернопільського*

національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. Тернопіль, 2007. №1. С. 3–7.

10. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення та застосування проектних технологій професійного навчання: тренінг-курс: навч.-метод. посібник / [В. Аніщенко, О. Глущенко, Н. Кулалаєва, Г. Романова, М. Шимановський та ін.]; за заг. ред. Г. Романової. Житомир: «Полісся», 2019. 192 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720949/1/подготовка%20пед.pdf>

11. Полухтович Т. (2020). Роль ІКТ у формуванні професійної компетентності учасників освітнього процесу. *Нові технології навчання*. №94. С. 265–269. URL: <http://journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/42>

12. Порядок організації інклюзивного навчання в закладах фахової передвищої освіти. *Постанова Кабінету Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1321-2021-п#Text>

13. Потапчук Т. В., Пукас І. Л., Серман Т. В. (2022). Цифрові технології у професійно-педагогічному розвитку педагога. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Вип. 1. С. 187–198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2022_1_19

14. Радкевич, В. О. (2022). Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах сучасних викликів. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1–15. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/313>

15. Рахманіна А. С. (2023). Професійна освіта в умовах війни / *Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів* (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ. С. 93–94. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/32ad2756-1f89-4377-baca-d8e2baf1e4b6/content>

16. Система розвитку професійної компетентності педагогічних

працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу :
монографія / О. А. Тітова, П. Г. Лузан, Т. М. Пашенко, І. А. Мося, А. В.
Остапенко, О. Ю. Ямковий. За наук. ред. О. А. Тітової. Київ: ІПО НАПН України.
2023. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738694/1>

[Монографія_Розвиток%20проф.комп.викладача_ІПО_2023.pdf](#)

17. Стойка О. Я. (2022). Використання ІКТ в процесі професійної підготовки вчителів в Україні / *Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*. Київ, 2022. № 14(14). С. 256–263. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/46701>

18. Субіна О. О. (2016). Формування соціальної компетентності майбутніх викладачів в умовах професійної підготовки : монографія. *Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 208 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/22475/Subina%20Oksana%20Oleksandrivna.pdf?sequence=1>

19. Формування психолого-педагогічної компетентності викладачів: тренінг курс для викл. ун-ту / [Л. Савенкова, Г. Романова, М. Артюшина та ін.]; за заг. ред. Л. Савенкової, Г. Романової. К.: 2011. С. 129–142. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2011/108-95-17.pdf>

20. Шахрай В. М. Проблеми соціальної компетентності молоді : монографія. Біла Церква : БНАУ, 2009. 115 с.